

Handläggare
Joakim Länninge
Telefon: 08-50833750

Till
Utbildningsnämnden
2024-04-25

Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8)

Remiss från kommunstyrelsen, KS 2024/25

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet ”Livsmedelsberedskap för en ny tid” (SOU2024:8) till utbildningsnämnden för yttrande.

Utredaren föreslår en utvecklad inriktning för Sveriges livsmedelsberedskap inklusive styrmedel för näringslivets medverkan. Bakgrunden är ett försämrat säkerhetspolitiskt läge och att det på grund av en komplex hotbild mot Sverige föreligger ett behov av att säkerställa landets livsmedelsförsörjning.

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till förslagen i utredningen. Förvaltningen bedriver sedan förra året ett projekt för att analysera, planera samt säkerställa livsmedelsförsörjningen avseende den samhällsviktiga måltidsverksamheten som förvaltningen ansvarar för. Förvaltningen vill samtidigt uppmärksamma det faktum att en del av skolverksamheten bedrivs av enskilda huvudmän. Därför finns behov av en helhetssyn för hur måltidsverksamheten ska säkras för de elever som går i fristående skolor.

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Med hänsyn till remisstiden ska ärendet justeras omedelbart.

Bakgrund/Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet ”Livsmedelsberedskap för en ny tid” (SOU2024:8) till utbildningsnämnden för

yttrande. Utredaren föreslår en utvecklad inriktning för Sveriges livsmedelsberedskap inklusive styrmedel för näringslivets medverkan.

Utredningen konstaterar att beredskapslagring av livsmedel tidigare var omfattande i landet men att det sedan under flera decennier inte har funnits någon nationell planering för livsmedelsberedskap i Sverige. Lagerhållning för beredskapsändamål saknas i dagsläget helt. Den lagerhållning som finns avseende livsmedel är huvudsakligen i form av omsättningslager inom företagens verksamhet.

Livsmedelsförsörjningen kan hotas av såväl händelser i fredstid som under höjd beredskap samt krig. Hotbilden är komplex och omfattar såväl klimatförändringar som eskalerande säkerhetspolitiska motsättningar.

För att möta dessa utmaningar anger utredningen att det behövs ett tydligt mål för livsmedelsberedskapen, med tillhörande tydlig nationell inriktning och samordning. Det behövs också en lokal kraftsamling i syfte att säkra befolkningens överlevnad samt ett motståndskraftigt livsmedelssystem med stärkt förmåga att hantera allvarliga störningar.

Utredningen föreslår att målet för livsmedelsberedskapen ska vara att säkerställa att hela befolkningen över tid har tillgång till nödvändiga livsmedel vid en allvarlig störning eller en överhängande risk för en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen.

Fortsatt föreslår utredningen att ordet livsmedelsberedskap ska definieras till att avse den verksamhet som syftar till att upprätthålla den livsmedelsförsörjning som är nödvändig för befolkningens överlevnad, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna eller för att bidra till det militära försvarets förmåga. Livsmedelsberedskapen definieras därmed som en grundläggande del av totalförsvaret men begränsas inte i omfattning till att enbart avse en situation med höjd beredskap eller krig. Detta eftersom även fredstida kriser kan komma att få allvarliga konsekvenser för livsmedelsförsörjningen.

Inom ramen för tydlig nationell inriktning och samordning lyfts särskilt Livsmedelsverkets roll fram som särskilt viktig.

Utredningen belyser såväl den enskildes beredskap som kommunernas ansvar för måltidsverksamheter. Utredningen anger att enskilda bör ha livsmedel motsvarande minst en veckas personlig förbrukning eftersom ett visst ansvar för att upprätthålla

livsmedelsberedskap faller på enskild medborgare. Offentliga måltider som erbjuds av skola, vård och omsorg är en samhällsviktig funktion som en femtedel av befolkningen är beroende av för ett eller flera av dagens mål av mat. Cirka tre miljoner måltider serveras per dag. Stat, regioner samt kommuner bör därför bedriva ett systematiskt arbete i syfte att kunna upprätthålla måltidsverksamheten även vid allvarliga störningar i livsmedelsförsörjningen.

Genom den förslagna lagen om livsmedelsberedskap lagstadgas att:

- Kommunen ska vidta förberedande åtgärder genom att analysera de behov som kan uppstå för befolkningen i kommunen vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen med särskilt beaktande av vilka grupper som kan behöva livsmedel i ett tidigt skede.
- Kommunen ska samverka med andra aktörer om det bedöms nödvändigt.
- Kommunen ska ha en planering för hur nödvändiga livsmedel kan distribueras i kommunen vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen.
- Kommunen ska vid en inträffad allvarlig störning, eller överhängande risk för sådan störning, vidta åtgärder för att upprätthålla tillgången till livsnödvändiga livsmedel för befolkningen i kommunen.
- Kommunen ska på begäran informera Länsstyrelsen samt Livsmedelsverket om kommunens arbete som följer av denna lag.
- Kommunen ska verka för att samordna informationen till befolkningen i fråga om allvarliga störningar i livsmedelsförsörjningen.

Livsmedelsverket ska vägleda samt följa upp kommunernas arbete med livsmedelsberedskap som följer av den nya lagen och tillhörande föreskrifter.

Avslutningsvis föreslår utredningen att kostnaden för uppbyggnaden av livsmedelsberedskapen ska belasta statsbudgeten och beräknas uppgå till cirka en miljard kronor per år mot slutet av nästa försvarsperiod.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts på avdelningen för ekonomi och styrning i samverkan med grundskoleavdelningen och gymnasieavdelningen.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 16 april 2024. Funktionshindersrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 17 april 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till förslagen i utredningen. För att Sverige ska kunna klara av att upprätthålla en försörjning av livsnödvändiga livsmedel till hela befolkningen vid allvarligare störning är en övergripande helhetssyn på problematiken inom sakområdet önskvärd. Därtill är det nödvändigt med en reglering av ansvar och roller i tillhörande lag och föreskrifter.

Vidare har utbildningsförvaltningen i Stockholms stad en måltidsverksamhet som i dagsläget omfattar cirka 114 000 serverade måltider per skoldag. Ett pågående projekt vid förvaltningen avseende livsmedelberedskap har som mål att säkerställa minst fem dagars uthållighet i måltidsverksamheten, även vid uteblivna leveranser eller andra störningar av allvarlig art, under 2024. Således har förvaltningen redan före utredningens förslag vidtagit åtgärder för att analysera, planera samt säkerställa livsmedelsförsörjningen avseende den samhällsviktiga måltidsverksamheten som förvaltningen ansvarar för till en viss nivå.

Utredningens förslag om ett utökat ansvar för kommuners ansvar stämmer därmed väl överens på den väg som förvaltningen redan slagit in på i egenskap av skolhuvudman.

Utbildningsförvaltningen vill understryka att en del av skolverksamheten bedrivs i regi av enskilda huvudmän vilket gör att det finns ett behov av att uppnå en helhetssyn för hur måltidsverksamheten ska säkras för de elever som går i fristående skolor.

Konsekvenser för barns rättigheter samt jämställdhetsanalys
Då ärendet är svar på remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barns rättigheter.

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Med hänsyn till remisstiden ska ärendet justeras omedelbart.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör
Utbildningsförvaltningen

Ulrika Klemets
Avdelningschef
Utbildningsförvaltningen

Bilaga

Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lena Holmdahl, Utbildningsdirektör	2024-04-16